

Syöpäseulontapalvelujen hankinta ostopalveluna

Ohjeita tarjouspyynnön laatimiseksi

Liisa-Maria Voipio-Pulkki, hallintoylilääkäri, Suomen Kuntaliitto
Nea Malila, Joukkotarkastusrekisterin johtaja
Leena Piekkola, yksikön päällikkö, Julkisten hankintojen neuvontayksikkö

Sisällysluettelo

1. Taustaa syöpäseulontojen ostamisesta yksityisiltä palveluntuottajilta	3
1.1 Seulontojen lakisääteisyys.....	3
1.2 Väestötiedot.....	3
1.3 Potilaan tietosuojaja.....	3
1.4 Terveydenhuollon asiakkaan asema ja oikeudet	4
1.5 Seulontojen järjestäminen kunnan ostopalveluna.....	4
1.6 Joukkotarkastusrekisterin rooli	4
2. Seulonnan laatukriteerit	5
2.1 Kutsuttavien osoitetietojen poiminta ja henkilökohtaisten kutsujen lähettäminen.....	5
3. Yleistä kilpailuttamisesta	8
4. Tarjouspyynnön laatiminen	8
4.1 Kirjalliset tarjouspyynnöt.....	8
4.2 Tarjouspyynnön sisältö.....	8
4.3 Tarjouspyynnöstä tulee ilmetä:	9
4.3.1 Palvelun tuottajalle asetettavat edellytykset.....	9
4.3.2 Hankittavan palvelun kuvaus, sisältö ja laajuus	9
4.3.3 Hankinnan ehdot ja muut sopimusehdot	9
4.3.4 Tarjouskilpailun valintaperuste: kokonaistaloudellinen edullisuus tai halvin hinta.....	9
4.3.5 Tarjouspyynnöstä tulee lisäksi käydä ilmi	10
5. Tarjous.....	10
6. Muut seikat.....	11
7. Lähteitä	11

1. Taustaa syöpäseulontojen ostamisesta yksityisiltä palveluntuottajilta

Syöpäseulontoja on tehty Suomessa 1960-luvulta saakka siten, että kunnat ovat tehneet seulontoja itse tai tilanneet osan toimintaa Suomen Syöpäyhdistykseltä ja myöhemmin myös muilta palvelujen tuottajilta. Entistä laajempi osa seulontaketjua on ulkoistettu viime vuosien aikana.

Seulonta on ketju toimenpiteitä seulottavien määrittelystä (paiminta) ja kutsumisesta itse seulontatestiin (tarkastus) aina löytyneen taudin hoitoon. Seulonnan tavoitteena on mahdollisimman suuri vaikuttavuus kohtuullisin kustannuksin. Vaikuttavuus mitataan seulottavan taudin aiheuttaman kuolleisuuden pienenemänä, kohdunkaulan syövässä kuitenkin ilmaantuvuuden pienenemänä.

Suomessa on tehty tutkimus siitä, miten kohdunkaulan syövän joukkotarkastusnäytteiden siirtäminen laboratorion toiseen on vaikuttanut seulontalöydösten määrään ja syövän ilmaantuvuuteen (Nieminen et al. 2000). Seulontalaboratorion vaihtamisen jälkeen seulontalöydösten määrä väheni, mutta syövän ilmaantuvuus kasvoi tässä kunnassa eniten. Tulos ei selity pelkillä epidemiologisilla tekijöillä, vaan viittaa seulontatyön kriteeri- ja laatueroihin.

Suomessa on myös havaittu, että kohdunkaulasyövän ilmaantuvuus on suurentunut nuorilla mahdollisesti vaillinaisesta osallistumisesta johtuen (Anon 2003). Seulontamammografiaa koskevassa selvityksessä on todettu, että toiminnassa esiintyy vaihtelua keskusten välillä (Sarkeala et al. 2004).

Syöpäseulontoja tekeviä yksityisiä palvelun tuottajia kutsutaan jäljempänä **seulontakeskuksiksi**.

1.1 Seulontojen lakisääteisyys

Seulontoja säätelevät kansanterveyslaki 28.1.1972/66 ja -asetus 21.8.1992/802. Kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 9 kohdan nojalla kunnan tulee järjestää seulontaa ja muita joukkotarkastuksia.

Asetuksessa on määritetty:

- mammografiaan perustuva rintasyöpäseulonta 50 - 59-vuotiaille naisille ja
- kohdun kaulaosan syöpää ehkäisevä seulonta 30 - 60-vuotiaille naisille.

1.2 Väestötiedot

Seulonnan kohderyhmä ja seulottavien määrä eli seulottavat syntymävuosikohortit määritellään vuosittain kansanterveysasetuksen vähimmäisvaatimusten perusteella. Kohdun kaulaosan syöpää seulotaan 5 vuoden välein, rintasyöpää 2 vuoden välein. Kunnat voivat järjestää mammografiaseulontoja vähimmäisikäryhmien (50 - 59 -vuotiaat) lisäksi myös 60 - 69-vuotiaille ja kohdunkaulaosan syövän seulontaa jo 25-vuotiaille.

Väestöpoiminta (nimi, henkilötunnus, osoite) tehdään ajan tasalla olevasta väestötietojärjestelmästä (Väestörekisterikeskus).

1.3 Potilaan tietosuoja

Tutkittavan henkilötietoja käsitellään henkilötietolain 22.4.1999/523 yleisten periaatteiden mukaisesti huomioiden erityisesti 5 § huolellisuusvelvoite, 6 § käsittelyn suunnittelu, 7 § käyttötarkoitussidonnaisuus ja 8 § yleiset edellytykset.

Potilasasiakirjojen (seulontatiedot) arkistoinnista sovitaan seulontasopimuksessa. Joukkotarkastus- eli seulontatutkimuksissa muodostuvat asiakirjat on säädetty säilytettäväksi 10 vuotta tutkimuksesta (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjojen laatimisesta sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä 99/2001).

1.4 Terveydenhuollon asiakkaan asema ja oikeudet

Seulontakeskus toimii kunnan toimeksiannosta ja ylläpitää seulontatiedoista kertyvää potilasrekisteriä, jonka tiedot ovat salassa pidettäviä. Henkilötietolaki (523/99) velvoittaa seulontakeskuksen antamaan tietoja tutkittavalle hänen henkilötietojensa käsittelystä. Seulottavalla on oikeus tutustua omiin tietoihinsa sekä vaatia virheellisen tiedon oikaisua tai tarpeettoman tiedon poistamista.

1.5 Seulontojen järjestäminen kunnan ostopalveluna

Kunnan toiminnan järjestäminen

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta 3.8.1992/733, 4 § (30.12.2003/1309):

Kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät:

.....

4) hankkimalla palveluja valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palvelujen tuottajalta

Hankittaessa palveluja 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua yksityiseltä palvelujen tuottajalta kunnan tai kuntayhtymän on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta.

Seulontoja koskeissa hankinnoissa ja kilpailutuksissa pääpaino on ollut hintakysymyksillä ja jossain määrin seulontakeskusten laatutekijöillä. Hankittaessa seulontapalveluja ulkoa on hankinnoissa varmistettava hankinnan kokonaistaloudellinen edullisuus eli hinnan lisäksi valinnassa tulee korostaa myös laatua ja laadun varmentamista.

1.6 Joukkotarkastusrekisterin rooli

Suomen Syöpärekisterin osana toimiva Joukkotarkastusrekisteri suunnittelee, osallistuu toteuttamiseen ja arvioi valtakunnallisesti syöpäseulontoja Suomessa. Terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annettu laki (556/89) ja -asetus (774/89, 1135/92) velvoittavat terveydenhuollon viranomaiset ja laitokset ilmoittamaan seulontojen (kohdunkaulan-syöpä ja rintasyöpä) kutsu- ja tarkastustiedot Stakesille.

Stakes ja Suomen Syöpäyhdistys ry ovat sopineet syöpärekisterin teknisestä ylläpitämisestä. (Stakesin ohje. Ohjeistuksesta on yksityiskohtainen kuvaus. Lisätietoja saa Joukkotarkastusrekisteristä, puhelin (09) 135 331.) Rekisteri käsittää syöpä- ja joukkotarkastusilmoitusten sekä joukkotarkastusten kohdeväestön tiedot.

Joukkotarkastusrekisteri kerää valtakunnallisesti seulontatiedot rekisteriin ja toimittaa seulontatilastoja sekä seuraa syöpäseulontaprosesseja ja laatii esityksiä ja tieteellisiä selvityksiä. Seulontaprosessin arviointi perustuu viime kädessä vaikuttavuuden (syöpäkuolleisuus ja -ilmaantuvuus) ja tehokkuuden mittaamiseen. Arviointia varten joukkotarkastusrekisteri seuraa ja kerää tiedot uusista syöpätapauksista ja syöpäkuolemista kohdeväestössä.

2. Seulonnan laatukriteerit

Seulontakeskuksen sisäinen korkea laatu on välttämätön mutta ei yksinään riittävä edellytys vaikuttavalle seulonnalle. Laatuvaatimusten tulee kohdistua koko seulontaprosessiin väestöpöiminnosta kutsujen lähettämiseen, testin tekemiseen ja tulkintaan, diagnostiikkaan ja hoitoon sekä tietojen rekisteröintiin asti.

Ostopalveluissa ostajan tulee tarjouspyynnössä määrittellä, millaista laatua ostettavalta palvelulta edellytetään. Tekijöitä, joilla seulonnan laatua ja vaikuttavuutta voidaan varmentaa, ovat:

2.1 Kutsuttavien osoitetietojen poiminta ja henkilökohtaisten kutsujen lähettäminen

Seulonnan kohderyhmä ja seulottavien määrä eli seulottavat määritellään vuosittain kansanterveysasetuksen vähimmäisvaatimusten perusteella. Kunnat voivat järjestää mammografiaseulontoja vähimmäisikäryhmien lisäksi myös 60 - 69 -vuotiaille ja kohdunkaulaosan syövän seulontaa jo 25 -vuotiaille. Syöpäjärjestöt suosittelee seulottavaksi kohdunkaulaosan syöpää 30-, 35-, 40-, 45-, 50-, 55- ja 60-vuotiailla. Seulonta voidaan aloittaa jo 25-vuotiaana, mutta ei aiemmin. Rintasyövän seulontaa suositellaan 2 vuoden välein toistettuna ikävälillä 50 - 69 vuotta. Poiminta tehdään ajan tasalla olevasta Väestötietojärjestelmästä (Väestörekisterikeskus).

Seulonnan toteuttamisvuoden lisäksi haluttu **seulonnan ajankohta** (esimerkiksi alkuvuosi/kevät tai loppuvuosi/syky) tulee ilmoittaa tarjouspyynnössä.

2.2 Kutsukirjeen sisältö

- Kutsukirjeessä on mainittava seulonnan syy, järjestäjä, yksilöllinen aika ja paikka sekä toteutustapa.
- Kutsukirjeen kieli: suomenkielinen / ruotsinkielinen / kaksikielinen
- Kutsukirjeessä tulee olla maininta osoitelähteestä sekä tarvittavat muut tiedot ja ohjeet.

Seulonnan toteutus, kuten esimerkiksi näytteenotto kohdunkaulasyövän seulonnassa, vaikuttaa laatuun sekä teknisesti että epäsuorasti osallistumishalukkuuden kautta. Osallistumisen kannalta on tärkeää, että seulonta-/näytteenottoaikoja on riittävästi, niihin on hyvät kuluyhteydet ja ajanvarauksessa on joustavuutta.

2.3 Kutsuun liitettävä oheismateriaali

Tarjouspyynnössä tulee määrittellä, mitä oheismateriaalia kutsuun liitetään ja miten materiaali on validoitu (esim. seulontaesite, tiedote seulonnan toimijasta kun palvelu on (osittain) ulkoistettu).

2.4 Muistutuskirje

Muistutuskirje niille, jotka eivät osallistu ensikutsuun, voidaan lähettää kaikille tai vain esim. nuorille (alle 40-vuotiaille). Varsinkin nuorten osallistumista on pyrittävä parantamaan muistutuskirjeellä, vaikka se nostaa seulonnan kustannuksia.

2.5 Näytteen otto ja näytteen toimittaminen testiin

Laatuun vaikuttavat:

- näytteenottajien tai kuvaajien riittävä ammattitaito ja täydennyskoulutus
- tavoitettavuus, kuten näytteenottopisteiden tai kuvauspaikkojen liikenteellinen sijainti ja joustavat aukioloajat

- näytteiden tai kuvien lähettäminen ja tästä aiheutuvat kustannukset
- näytteenottoon tai kuvaukseen varattu aika (esitietojen kysely, tutkimuksesta kertominen)
- näytteenottovälineet

2.6 Näytteen analysointi

Seulontakeskuksen laatua kuvaa esimerkiksi tieto siitä, kuinka suuren osan esitarkastetuista kohdunkaulan solunäytteistä sytologi (patologi) katsoo. Rintasyöpäseulonnoissa mammografiakuvien kaksoisluennan järjestely on vastaava laadun mittari.

Tärkeä seulontakeskuksen laatua kuvaava tieto on toiminnan volyyymi, esimerkiksi tutkittavien seulontänäytteiden tai -kuvien kokonaismäärä vuodessa ja tähän käytetty henkilöresurssimäärä, sekä yleisesti keskuksen aiempi kokemus seulontapalvelun suorittamisessa.

Tietoja seulontakeskuksen aiemmasta seulontatoiminnasta voidaan ja kannattaa käyttää arviointikriteerinä tarjousten vertailussa. Perustiedot seulontakeskusten toiminnasta on saatavissa taulukkomuodossa joukkotarkastusrekisteristä. Rekisteristä saadaan tietoja osallistumisista seulontoihin, testipositivisten määristä ja löytyneiden esiasteiden ja syöpien määristä.

Seulontakeskusten laadun arvioinnissa voidaan käyttää myös tietoja seulontakeskusten suhtautumisesta esimerkiksi riskiryhmien määrittelyyn, löydöstietojen käyttöön ja niistä tehtävään perusteellisempaan jälkiarvioon välisyöivistä. Välisyöpien jälkikäteisarvio edellyttää, että seulontatestit säilytetään siten, että ne voidaan luokitella uudelleen sokkoutettuna terveiden verrokkien kanssa.

Vastaavasti arvioinnissa voidaan käyttää sitä, miten laboratorion tai mammografiakeskuksen sisäinen laadunvalvonta ja jatkuva koulutus on järjestetty sekä sytopatologioiden tai röntgenlääkäreiden että esitarkastajien tai röntgenhoitajien osalta.

Myönteinen suhtautuminen ulkoiseen laaduntarkkailuun (mahdollinen auditointiin osallistuminen) sekä kehittämistoimintaan (esimerkiksi uusiin seulontateknikoihin ja niiden arviointiin) on tärkeä lisätekijä seulontakeskuksen laatua arvioitaessa.

Seulontakeskuksen eli palvelun tuottajan vaihtuessa on pidettävä huoli siitä, ettei asiakkaan seulontaketju katkea. Esimerkkinä ovat vuoden kuluttua kohdunkaulasyöpään seulontaan uudelleen kutsuttavat (ns. riskiryhmäkutsut). Vastuun siirtyminen tällaisissa tapauksissa tulee määritellä.

2.7 Vastausten toimittaminen osallistuneille

Laadun varmentaminen:
henkilökohtainen vastaus(kirje) toimitetaan jokaiselle osallistujalle ilmoitettuun määräaikaan mennessä

2.8 Jatkotutkimusten järjestäminen sisältäen kutsun ja mahdolliset toimenpiteet

Seulontaketju varmistetaan määrittelemällä

- miten varmistustutkimukset tai välittömät lisätutkimukset hoidetaan
- miten potilas lähetetään jatkotutkimuksiin ja missä jatkotutkimukset järjestetään
- miten jatkotutkimuksiin lähetettyjä seurataan ja tiedot kerätään
- erityisesti kohdunkaulasyöpä: onko riskiryhmäseulontaa (uusi tutkimuskutsu vuoden kuluttua seulontavastauksen tai muulla (oire-) perusteella)
- erityisesti kohdunkaulasyöpä: miten riskiryhmäseulonta toteutuu, jos seulonnan tuottaja vaihtuu

2.9 Ilmoitus joukkotarkastusrekisterille

Terveystieteiden tutkimuskeskuksesta annettu laki (556/89) ja -asetus (774/89,1135/92) velvoittavat terveydenhuollon viranomaiset ja laitokset ilmoittamaan seulontojen (kohdunkaulansyöpä ja rintasyöpä) kutsu- ja tarkastustiedot Stakesille.

Tarjouspyynnössä on huomioitava

- tietotekniset valmiudet tietojen tallennukseen ja toimittamiseen rekisteriin
- yksilötason kutsu- ja tarkastustietojen toimittaminen syöpärekisteriin
- seulontatietojen (potilastieto) arkistointi ja säilytys (seulontakeskuksessa tai ostajan arkistossa)

3. Yleistä kilpailuttamisesta

Laki julkisista hankinnoista velvoittaa kuntia käyttämään hyväksi olemassa olevat kilpailumahdollisuudet. Hankinnasta on sen arvosta riippumatta joko ilmoitettava tai tarjouksia on muutoin pyydettyä hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä. Käytännössä hankinnat, jotka tehdään oman organisaation ulkopuolelta, esim. palvelun ostaminen yksityiseltä palvelun tuottajalta, on kilpailutettava. Kilpailuttamisen tavoitteena on löytää markkinoilta hinta – laatusuhteeltaan ostajan tarpeeseen paras palvelu. Kilpailuttaminen on toimiva menetelmä silloin, kun markkinat toimivat eli kun ostajia ja myyjiä on riittävästi. Kilpailu edistää palvelun jatkuvaa kehittämistä. Rehti kilpailu on myös edellytys markkinoilla toimimiselle.

Hankintalain mukaan ehdokkaita ja tarjoajia on kohdeltava tasapuolisesti ja syrjimättä hankintamenettelyn kaikissa vaiheissa. Tarjouspyynnössä tulee ilmoittaa ne tarjoajan soveltuvuutta koskevat perusteet, joita kunta pitää tarjouksen hyväksymisen vähimmäisedellytyksinä. Soveltuvuusperusteiden tulee olla objektiivisia eivätkä ne saa syrjiä tai suosia ketään. Tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteen sekä avoimuuden vaatimus koskee myös tarjouksen valintaan vaikuttavien arviointi- eli vertailuperusteiden ilmoittamista ja soveltamista.

Julkinen hankinta käsittää seuraavat vaiheet:

- hankinnan suunnittelu ja määrittely
- hankintamenettelyn valinta
- tarjouspyynnön laatiminen
- kilpailusta ilmoittaminen ja tarjouspyyntöjen lähettäminen ehdokkaille
- tarjousten vastaanottaminen
- tarjousten käsittely
- hankintapäätöksen tekeminen
- hankintapäätöksestä ilmoittaminen ja muutoksenhaku
- hankintasopimuksen tekeminen (ja hankinnasta jälki-ilmoituksen jättäminen)

Tässä ohjeessa selostetaan tarjouspyynnön laatimista. Julkisista hankinnoista ja hankintaprosessin muista vaiheista lisätietoa on saatavissa osoitteesta www.hankinnat.fi.

4. Tarjouspyynnön laatiminen

4.1 Kirjalliset tarjouspyynnöt

Tarjouspyyntö on julkisen hankinnan tärkein asiakirja. Tarjouspyynnön tulee aina olla kirjallinen. Näin varmistetaan, että jokainen ehdokas ja tarjoaja saa varmasti yhtäläiset tiedot hankinnan kohteesta ja hankintamenettelystä.

Tarjouspyyntö on julkaistava siten, että kaikilla halukkailla on mahdollisuus tehdä tarjous (avoin menettely) tai tarjouksia on pyydetty vähintään viideltä ehdokkaalta, joilla voidaan katsoa olevan edellytykset toteuttaa hankinta (rajoitettu menettely).

Tarjouspyynnössä mainittuja hankintamenettelyn vaiheita tai hankinnan ehtoja on hankintaprosessin myöhemmissä vaiheissa yleensä vaikea muuttaa. Tarjouspyynnön tulee ohjata tarjoajia niin, että tarjoukset ovat yhteismitallisia ja vertailukelpoisia keskenään. Epäselvän tarjouspyynnön takia tarjousten vertailu on vaikeaa tai mahdotonta. Tarjouspyynnön epäselvyys on aiheuttanut lukuisia valituksia markkinaoikeuteen ja hankintojen viivästymisiä.

4.2 Tarjouspyynnön sisältö

Hankintayksiköllä on laaja harkintavalta itse päättää, mitä se on hankkimassa ja millä ehdoilla sekä mitä hankinnan kohteen ominaisuuksia se valinnassa painottaa. Tämän tulee ilmetä tarjouspyynnöstä.

Syöpäseulontojen hankinnassa tarjouspyynnöstä tulee käydä ilmi ostopalvelun kattavuus, eli mitkä osat seulontaketjua hankinta peittää, seulontaketjun eri vaiheille ja erityisesti seulon-

nalle määritellyt vähimmäislaatumerkittävät ja palvelun tuottajalle asetettavat vähimmäisehdot (esimerkiksi palvelun tuottajalta edellytettävät vähimmäislaadunvarmennustoimenpiteet).

4.3 Tarjouspyynnöstä tulee ilmetä:

4.3.1 Palvelun tuottajalle asetettavat edellytykset

Palvelun tuottajalle asetettavat edellytykset ja kelpoisuusehdot voivat koskea tarjoajan taloudellista, ammatillista tai teknistä suorituskäkyä. Tarjoajalle asetettavat edellytykset ja kelpoisuusehdot määrittävät tarjoajan vähimmäisvaatimukset, jotka tarjoajan tulee täyttää. Tällaisia edellytyksiä ovat esim. seurantakeskuksen henkilöstön ammattitaitoa koskevat vaatimukset tai seulonasta ilmoittamisesta ja terveydenhuollon potilaan asemasta ja oikeuksista sekä tietosuojasta säädettyt säännökset ja niiden noudattamisen vaatimus. Ehdot eivät saa olla tiettyä toimittajaa suosivia. Tarjoajan kelpoisuusehdot on erotettava itse tarjouksen valintakriteereistä.

4.3.2 Hankittavan palvelun kuvaus, sisältö ja laajuus

Tarjouspyynnön tulee sisältää selkeät ja riittävät tiedot hankinnan kohteesta (rintasyöpäseulonta, kohdunkaulasyövän seulonta, muu) ja laajuudesta (väestötiedot), sisällöstä (seulontaketju) ja hankittavan palvelun vähimmäisvaatimuksista. Halutun laadun varmistamiseksi tulee kuvauksessa asettaa palvelun vaikuttavuuden ja laadun vähimmäisvaatimukset. Tarjouspyynnössä tulee käyttää alan yleisiä nimityksiä.

4.3.3 Hankinnan ehdot ja muut sopimusehdot

Ostajan tulee tarjouspyynnössä määrittellä hankinnan ehdot, esimerkiksi sopimuskauden pituus tai hankinnan ajankohta, hinnan määräytymisen perusteet ja niiden tarkistaminen sopimuskauden aikana, laskutus ja maksuehdot, laadun varmistaminen sopimuskauden aikana ja potilasasiakirjojen arkistointi.

Ostajan tulee tarjouspyynnössä määrittellä myös hankinnan yleiset sopimusehdot, joihin sisältyy sopimuksen purkaminen, päättymisen ja erimielisyyksien ratkaiseminen. Ehdot on määriteltävä tarjouspyynnössä ehdokkaiden syrjimättömän kohtelun, yhdenvertaisuuden ja tarjousten vertailtavuuden varmistamiseksi.

Tarjouspyynnössä on määriteltävä, ovatko tarjouksessa annetut hinnat sopimuskauden ajan esimerkiksi kiinteät vai miten hinnan tarkistukset sopimuskauden aikana tehdään. (Huom. indeksiehdon käyttäminen hinnan tarkistusperusteena julkisissa hankinnoissa on kielletty. Laki indeksiehdon käytön rajoittamisesta 2000/1195).

4.3.4 Tarjoukkipailun valintaperuste: kokonaistaloudellinen edullisuus tai halvin hinta

Hankinnan luonteesta johtuen sopivin tarjouksen valintaperuste on kokonaistaloudellinen edullisuus. Tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun periaatteen sekä avoimuuden vaatimus koskee myös tarjouksen valintaan vaikuttavien kokonaistaloudellisen edullisuuden arviointi- eli vertailukriteereiden ilmoittamista ja soveltamista. Vertailukriteerit ja niiden painoarvot (taikka vähintään vertailukriteereiden keskinäinen tärkeysjärjestys) on ilmoitettava tarjouspyynnössä. Painoarvojen käyttö ei ole vielä pakollista. Mikäli painoarvoja aiotaan käyttää tarjousten vertailussa, on ne kuitenkin ilmoitettava tarjouspyynnössä.

Kunnalla on harkintavaltaa tarjousten vertailukriteereiden ja niiden suhteellisten painoarvon määrittelemisessä. Harkintavaltaa voi käyttää kuitenkin vain rajatusti. Vertailukriteerejä tai painoarvoja ei saa asettaa siten, että niillä nimenomaisesti pyritään suosimaan jotain tiettyä toimittajaa.

Tarjousten arviointi- eli vertailukriteereiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen, olla objektiivisia ja syrjimättömiä. Niiden perusteella tulee voida selvittää, mikä tarjous on taloudellisesti

edullisin kunnan kannalta eivätkä ne saa antaa rajoittamatonta vapautta tarjousten vertailussa.

Jos tarjouspyynnössä ei lainkaan mainita valintaperustetta, oletetaan, että halvin hinta ratkaisee. Halvin hinta ratkaisee myös silloin, kun kokonaistaloudellisen edullisuuden valintakriteerit eivät selkeästi käy ilmi tarjouspyynnöstä.

4.3.5 Tarjouspyynnöstä tulee lisäksi käydä ilmi

- Kunnan, ostajan eli hankintayksikön nimi, yhteystiedot ja yhteyshenkilö, jolta saa lisätietoja.
- Maininta siitä, että hankinta tehdään julkisena hankintana lain julkisista hankinnoista (1505/92) mukaisesti. (Laki muuttuu vuoden 2006 alussa) Hankinnassa noudatetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 säädettyä lakia.
- Tarjouksen toimittaminen: viimeinen toimitusaika ja paikka sekä kieli, jolla tarjoukset on laadittava (erityisesti jos kysymys on kynnysarvon ylittävästä hankinnasta).
- Päivämäärä, mihin asti tarjousten oltava voimassa.
- Tarjouspyynnössä on mainittava, voiko tarjoukset toimittaa myös sähköisesti sekä mahdollinen faksinumero tai sähköpostiosoite, johon tarjoukset voi toimittaa.
- Mikäli tarjouksia vastaanotetaan sähköisesti, tulee hankintayksikön huolehtia siitä, että tarjouksia eivät vastaanota valintaprosessiin osallistuvat henkilöt. Tarjouksia ei myöskään saa avata ennen tarjousten jättöajan päättymistä. Tarjoukset tulisi toimittaa esim. kirjaamon telefaksiin tai sähköpostiin. Tarjouksia varten voi avata myös oman sähköpostiosoitteen.
- Osatarjouksien hyväksyminen.
Ellei tarjouspyynnössä ole sanottu osatarjouksien hyväksymisestä mitään, oletetaan, ettei niitä hyväksytä.
- Alihankinta
Tarjouspyynnössä tulee selkeästi määritellä, onko tarjoajalla oikeus suorittaa osa - ja mikä osa - seulontapalvelusta alihankintana. Mikäli alihankinnan käyttö on mahdollista, on tarjouspyyntöön otettava maininta siitä. Lisäksi on mainittava, että seulontakeskus vastaa alihankinnasta, ja alihankintana tehdyn työn tulee vastata seulontapalvelulle tarjouspyynnössä asetettuja vaatimuksia ja edellytyksiä.
- Luettelo pyydetyistä tarjousasiakirjoista ja liitteistä
Tarjoajalta vaadittavat tarjousasiakirjat ja niihin sisällytettävät tiedot sekä pyydettyvät liitteet on suhteutettava hankinnan kohteeseen. Kaikkia mahdollisia todistuksia ja selvityksiä ei kannata pyytää, ellei niillä ole tosiasiallista merkitystä hankinnan kannalta. Tarjouksen liitteinä tulee pyytää oleellisia tietoja, joita käytetään ensisijaisesti tarjoajan yleisen kelpoisuuden arvioinnissa.
- Hinnat pyydetään tarjoamaan arvonlisäverottomina.

5. Tarjous

Tarjouksen tulee olla tarjouspyynnön mukainen. Sellainen tarjous, joka ei sisällöltään vastaa tarjouspyynnössä edellytettyä ja jonka yhteydessä ei ole toimitettu kaikkia pyydettyjä tietoja, todistuksia ja selvityksiä, ei vastaa tarjouspyyntöä. Hankintayksikön velvollisuus on hylätä tarjouspyyntöä vastaamaton tarjous.

Tarjouksen on saavuttava perille tarjouspyynnössä ilmoitetulla tavalla määräaikaan mennessä ilmoitettuun paikkaan.

Tarjous on sitova ja velvoittaa tekijäänsä. Hankintayksikkö on oikeutettu luottamaan tarjousasiakirjoissa esitettyjen hinta- ja muiden tietojen paikkansapitävyyteen. Julkisissa hankinnoissa myös tarjoushinta on sitova ja lopullinen. Ns. tinkikierrosten käymien julkisissa hankinnoissa on kiellettyä.

Viranomaiselle jätetty tarjous on julkinen asiakirja. Tarjouksessa ilmoitetut hinnat ja tarjousten vertailussa käytettävät muut tiedot ovat kaikkien saatavilla olevia julkisia tietoja.

6. Muut seikat

6.1 Ammatti-, tekniset - tai liikesalaisuudet

Kun hankintayksikkö pyytää selvityksiä ja käsittelee niitä, sen on otettava huomioon toimitajan laillinen oikeus suojella ammatti-, teknisiä- tai liikesalaisuuksiaan.

6.2 Hankintasopimus

Hyvä tarjouspyyntö yhdessä hyväksytyn tarjouksen ja tehdyn hankintapäätöksen kanssa muodostavat hankintasopimuksen perustan.

7. Lähteitä

Nieminen P, Tarkkanen J, Timonen T, Meyer B, Hakama M, Anttila A. Kohdunkaulan syövän joukkoseulontalöydösten erot pääkaupunkiseudulla. *Duodecim* 2000;116:2489-2496.

Anon 2003. Finnish Cancer Registry. Cancer Incidence in Finland 2000 and 2001. Cancer Society of Finland, Helsinki 2003.

Sarkeala T, Anttila A, Forsman H, Luostarinen T, Saarenmaa I, Hakama M. Process indicators from ten centres in the Finnish breast cancer screening programme from 1991 to 2000. *Eur J Cancer* 2004;40:2116-2125.

Ilmoitus rintasyövän ja kohdunkaulasyövän joukkotarkastuksista; Stakes ja Suomen syöpärekisteri. Stakes, Helsinki, 2004.